

Een Praatje over Jan de Witt.

heusich geen knollen voor citroenen in de hand liet stoppen, en tegen haar man zei, dat hij zich niet door den raadpensionaris in de luren moest laten leggen. Dat kon Jan de Witt wèl met de mogendheden van Europa, maar niet met de vrouw van zijn broer doen!

Nog kwam bij al die drukte het lesgeven aan den Prins van Oranje, de visites die hij niet alleen om zijn ambt, maar ook uit wellevendheid moest afleggen, de opdrachten die hij voor de Staten in Groningen, in Overijssel, in Zeeland moest volvoeren, om daar de partijen, die als twee kemphanen tegenover elkaar stonden, tot rust en kalmte te brengen. Nog zat hij in een commissie, die ter bespoediging der staatszaken was opgericht, en het Geheim Besogne heette. . . . Lieve hemel, waar haalde Jan de Witt al dien tijd van daan?

Hij heeft zelf gezegd, dat hij zooveel kon afdoen, omdat hij „een ding tegelijk deed”. Met andere woorden, hij had een uitstekende werkverdeeling, en als hij aan 't eene bezig was, richtte hij daar al zijn denkkracht op, en dacht voor dat oogenblik niet aan de andere en vele bezigheden, welke hem nog wachtten. Dat veronderstelt een groote geestkracht. Welk een moeite kost het ons, om bij onze dagelijksche bezigheden onze zorgen op zij te schuiven, en. . . wat zijn onze zorgen bij die van Jan de Witt, die, zoowel ten opzichte van het buitenland als van het binnenland „op een scherpen post stond”. Ja, de Staten hadden hem beloofd, dat alle verantwoordelijkheid niet op hem, maar wel op hun hoofden neer zou komen. Maar niet de heeren Staten, wel hun dienaar is vermoord.

Of Jan de Witt ontzaglijk zware zorgen had! Maar hij had een ijzersterk gestel, een vluggen geest en een goed geweten. Dat hij kort-af was, spreekt van zelf; dat zijn alle menschen die weinig tijd hebben. Tegenwoordig worden dergelijke personen niet zelden driftig en snauwen de lieden af, die hen storen. Jan de Witt vergenoegde zich. . . bij de zaak te blijven met welke zijn hersenen zich op dat oogenblik bezig hielden. Geen wonder evenwel, dat het volk hem voor stijf en afgemeten hield. Of juist. . . afgemeten was hij, die zijn tijd en zijn bezigheden wist te verdeelen en af te meten. Doch een verwijt

daarvan maken. . . . dat zult gij zeker nu wel niet meer doen. En begint ge 't nu ook geen zonde te vinden, dat ons volk zoo'n man vermoord heeft? Of moet ik soms eerst nog in herinnering brengen, dat diezelfde stijve en afgemeten raadpensionaris ons land tot een hoogte van bloei en welvaart gebracht heeft, gelijk men na zijn dood niet meer gekend heeft?

Toch — ge kunt er maar geen vrede mee hebben, dat een man van zulk een werkkraft en veel omvattend verstand, boven alles zulk een oprecht vaderlander, die heel wat meer voor het land zijner geboorte gedaan heeft dan een vlag uit zijn zoldervenster steken of bij feestelijke gelegenheden Vivat en Hoecze roepen — niet ruim genoeg van blik was om te billijken, dat het overgroote gedeelte van ons volk houw en trouw bleef aan het Huis van Oranje?

De redenen, waarom hij uit volle overtuiging tegen den invloed van dat Huis gekant was, zijn ons reeds bekend, en ook dat hij geen personen met zaken verwarde. Werkelijk, zijn anti-Oranjegezindheid was een overtuiging bij hem. Hij schijnt nooit de volle kracht van dit diepgeworteld volksgevoel verstaan te hebben, en heeft daardoor zelf de grenzen aan zijn grootheid als staatsman bepaald. Hij was een wiskunstenaar, geen gevoelsmensch. Gevoel nu laat zich niet bewijzen, en inzonderheid van bewijzen en aantoonen hield Jan de Witt. Toen in 't jaar 1665 al de zeelui, die van kind af aan het zoute water geroken hadden en wien met een eindje touw er de streken van het kompas ingeranseld waren, stijf en strak volhielden, dat de vloot niet met Zuid-Oostenwind en slechts op tien streken van het kompas uit kon loopen, nam, eerst tot ergernis en weldra tot een haast kluchtige verbazing der zeelieden, Jan de Witt zelf het dieplood in de hand en bracht werkelijk de vloot in zee. Met bewijzen, niet met praatjes moest ge bij hem aan komen. Als hij nog leefde en gij zat tegenover hem, hij met zijn bruine oogen in het geelachtige gelaat u strak aanziende, zoudt ge, vrees ik, een zwaar werk hebben om uw Oranjegezindheid tegenover hem op goede en deugdelijke gronden te verdedigen.